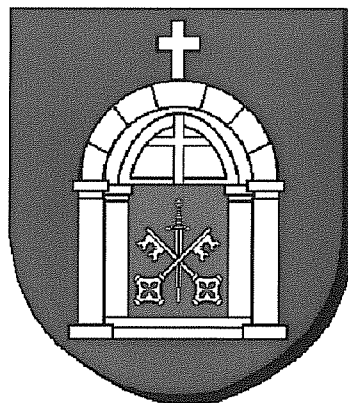

RADA GMINY STARE MIASTO
ul. Główna 16 B
62-571 Stare Miasto

Załącznik do uchwały
nr XXXIII/232/2013
Rady Gminy Stare Miasto
z dnia 26 kwietnia 2013r.
w sprawie Gminnego
Programu Wspierania Rodziny
na lata 2013 -2015

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA
RODZINY NA LATA
2013 - 2015
W GMINIE
STARE MIASTO**

1. WPROWADZENIE

Rodzina to najstarsza i najpowszechniejsza forma życia społecznego, która odgrywa ogromną rolę w życiu każdego człowieka. Działania na rzecz rodziny, to działania na rzecz całej wspólnoty. Wspierając rodzinę przyczyniamy się do rozwoju i wzmocnienia więzi w całej społeczności. W rodzinę należy inwestować i wierzyć w możliwość samodzielnego wykonywania podstawowych funkcji. Reforma ustroju terytorialnego państwa przekazała zdecydowaną większość kompetencji do poziomów lokalnych samorządów gmin, powiatów. Służby opieki nad dziećmi i rodziną na terenie Unii Europejskiej, której Polska jest członkiem działają na najniższym poziomie, a więc jak najbliżej rodziny. Znaczenie rodziny dla społeczeństwa pozostaje na najwyższej pozycji. W rodzinie wychowują się kolejne pokolenia, które w okresie swej dorosłości kształtują społeczeństwo. Uwzględnienie możliwości rozwojowych rodziny jej zdolności do przewycięzania braków i pokonywania trudności jest podstawą programów skierowanych na wspieranie i poprawę funkcjonowania rodzin. Człowiek może być rozumiany i wspierany jedynie w kontekście bliskich i znaczących systemów ludzkich, których jest częścią a spośród których najważniejsza jest rodzina. W rodzinie kształtuje się „kapitał ludzki”, który jest wyznacznikiem tempa rozwoju danej społeczności.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starym Mieście jest jednostką organizacyjną samorządu lokalnego powołaną do realizacji i koordynacji działań w zakresie pomocy i integracji społecznej. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej jednym z zadań pomocy społecznej jest rozwijanie nowych form pomocy i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb. Realizacja zasady pomocniczości odbywa się przy ścisłej współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi.

Niniejszy program ma na celu wspieranie rodziny w prawidłowym wypełnianiu funkcji. Jest skierowany do rodzin zagrożonych różnego typu patologiami, dysfunkcjami oraz dzieci i młodzież zagrożoną wykluczeniem społecznym.

2. PODSTAWA PRAWNA - ZADANIA

Gminny Program Wspierania Rodziny wynika z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej uchwalonej przez Sejm RP w dniu 9 czerwca 2011r. (Dz. U. Nr 149, poz.887).

Według Art. 176 wyżej wymienionej ustawy do zadań własnych gminy należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3 - letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
 - a) (uchylona),
 - b) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - c) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust.2, ponoszonych przez rodziny wspierające;
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo – terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo - finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3;
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy;
- 8) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art. 193 ust.8.

3. DIAGNOZA

Rodzina jako podstawowa komórka życia społecznego jest pierwszym i najważniejszym środowiskiem wychowawczym dziecka. Jest wspólnotą w najgłębszym i najpełniejszym tego słowa znaczeniu. Jest wspólnotą niezwykłą, stanowiącą model dla

wszystkich innych grup społecznych. W niej zdobywa dziecko pierwsze doświadczenia, doznaje pierwszych odczuć emocjonalnych, przyswaja sobie obowiązujące wzorce i zasady współżycia, a także utożsamia się ze swoim najbliższym otoczeniem.

Rodzina to nie tylko i wyłącznie środowisko wychowawcze, to także najbliższe człowiekowi środowisko życia, najbliższa mu grupa, która może, a właściwie powinna wzbogacać jego życie, zaspokajać podstawowe potrzeby biologiczne, psychiczne, materialne, dawać poczucie bezpieczeństwa, zadowolenie i psychiczne oparcie.

Środowisko rodzinne jest wyjątkowym środowiskiem wychowawczym, odpowiadającym potrzebom naturalnym dziecka, a przede wszystkim jego potrzebom psychicznym takim jak potrzeba miłości, poczucie bezpieczeństwa i bliskości, przynależności i szacunku, godności i piękna, wzoru i ideału. Rodzina przez zamierzone oddziaływania opiekuńcze i wychowawcze, a także przez niezamierzony wpływ wynikający z wzajemnych stosunków uczuciowych i zespołu interakcji między członkami oraz wzory osobowe rodziców, przyczynia się do fizycznego, psychicznego i społecznego rozwoju dziecka. Dzięki tym oddziaływaniom przygotowuje je do samodzielnego życia w społeczeństwie, które podejmuje jako człowiek dorosły. Równocześnie rodzina przekazuje dziecku wartości, normy, wzory zachowań i obyczaje kulturowe społeczeństwa, do którego przynależy¹.

Rodzina najlepiej zabezpiecza podstawowy rozwój emocjonalny dzieci i młodzieży, chroni je przed niedostosowaniem i wykluczeniem społecznym oraz naruszeniem równowagi wewnętrznej. Rodzina odgrywa ogromną rolę w kształtowaniu społecznej i kulturalnej strony osobowości młodych ludzi. Zapewnia też prawidłowy rozwój intelektualny i przygotowanie do pełnienia ról zawodowych i społecznych na całe życie. Zdarza się jednak, że rodzice nie wypełniają należycie swoich obowiązków opiekuńczo-wychowawczych wobec potomstwa.

Rodzina dysfunkcyjna to rodzina, która nie wypełnia swoich funkcji, zatem nie realizuje swoich obowiązków. Taka dysfunkcyjność może dotyczyć różnych zadań. Możemy wyróżnić dysfunkcję całkowitą, gdzie zadania rodziny nie są wypełniane i są zastąpione przez instytucje do tego powołane bądź wyspecjalizowane rodziny. Natomiast dysfunkcja częściowa obejmuje rodziny niewypełniające w pełni swych zadań i wymagające

¹ Szerzej na temat w : F. Adamski: Wychowanie w rodzinie chrześcijańskiej, Kraków 1982, Cz. Czapów : *Rodzina a wychowanie*, Warszawa 1986.

pomocy ze strony wyspecjalizowanych instytucji. Wyjaśnienie przyczyn dysfunkcji rodziny jest dość trudne. Może dotyczyć czynników znajdujących się w samej rodzinie, takich jak: cechy osobowościowe, postawy rodzicielskie, kultura rodziców, system wartości rodziny. Do zagrożeń dysfunkcją w rodzinie dochodzi z reguły z powodu splotu niepowodzeń. Dysfunkcjonalność rodziny jest groźna nie tylko dla samej rodziny, ale zagraża ładu społecznemu².

Dysfunkcjonalności rodziny w zakresie wypełniania podstawowych zadań sprzyjają także następujące czynniki: brak związków uczuciowych między członkami rodziny, niewłaściwa atmosfera wychowawcza, konflikty rodzinne, duże dysproporcje zadań dotyczące metod i form wychowania dziecka, brak odpowiedzialności w zakresie zaspokajania potrzeb dziecka, złe warunki mieszkaniowe i materialne, stałe zaniedbywanie obowiązków rodzicielskich. Oprócz powyższych czynników występują trudne do eliminacji zaburzenia funkcjonowania rodziny takie jak: alkoholizm, narkomania, przemoc, choroby psychiczne i przewlekłe somatyczne ciężkie kalectwo. W tych wypadkach następuje deprivacja (niezaspokojenie) podstawowych potrzeb dziecka, co pociąga za sobą nieprzystosowanie społeczne, a także stanowi przyczynę ograniczenia lub pozbawienia praw rodzicielskich, w konsekwencji czego dziecko staje się wychowankiem placówki socjalizacyjnej lub rodzinnej.

Biorąc pod uwagę problemy współczesnych rodzin, można dojść do wniosku, że wiele z nich nie realizuje w zadowalającym stopniu swoich funkcji. Jednakże nie należy mylić chwilowych problemów z trwałym zjawiskiem. Aby nie popełnić błędu, warto przeprowadzić diagnozę.

W pracy z rodziną istotne są następujące zasady:

1. Podmiotowe traktowanie rodziców. Należy traktować rodziców jak partnerów współodpowiedzialnych za wychowanie „naszych dzieci”.
2. Jawność wszelkich działań dotyczących dzieci. Nawet jeśli rodzice mają ograniczone prawa rodzicielskie – nadal pozostają rodzicami. Mają prawo wiedzieć o wszelkich decyzjach i sprawach na temat syna czy córki.
3. Miejscem pracy z rodziną powinien być dom. Tu rodzice czują się bezpieczni, swobodni, tu są u siebie.

²Szerzej na temat rodziny dysfunkcyjnej w: S Badora, B. Czeredrecka, D. Marzec: *Rodzina i formy jej wspomaganie*, op.cit., s. 53-66.

4. Praca z rodzinami wychowanków jest procesem długofalowym i aby przyniosła oczekiwane rezultaty, musi być systematyczna.
5. Pracować należy nie tylko z tymi członkami rodziny, którzy są najbardziej umotywowani. Nawet ci, którzy wydają się zupełnie niezainteresowani współpracą, powinni czuć, że też są ważni i potrzebni, przede wszystkim dla swojego dziecka.
6. Wszyscy członkowie rodziny aktywnie uczestniczą w ustalaniu celów interwencji.
7. Praca powinna być prowadzona za pomocą metod, które rodzina jest w stanie zrozumieć i zaakceptować.
8. Ważne jest odwołanie się do mocnych stron, nie zaś do deficytów danego środowiska rodzinnego.
9. Należy uznawać i respektować odrębność kulturową, rasową, etniczną i religijną danej wspólnoty.³

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Formy udzielanej pomocy społecznej są uzależnione od zaistniałej sytuacji życiowej, a w szczególności z powodu:

- 1) ubóstwa;
- 2) sieroctwa;
- 3) bezdomności;
- 4) bezrobocia;
- 5) niepełnosprawności;
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- 7) przemocy w rodzinie;
- 7a) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;

³ Szerzej na temat rodziny dysfunkcyjnej w: red. A. Ładażyński: *Rodzina we współczesności*, Wrocław 2009, Oficyna Wydawnicza ATUT, s. 273-277.

- 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo wychowawcze;
- 11) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą;
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 13) alkoholizmu lub narkomanii;
- 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;
- 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starym Mieście w zależności od sytuacji rodziny udziela pomocy w formie pracy socjalnej (poradnictwo specjalistyczne – prawne, psychologiczne, socjalne), pomocy finansowej (zasilek stały, okresowy, składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne, zasiłki celowe i świadczenia rodzinne). Ponadto Ośrodek Pomocy Społecznej udziela pomocy w formie dożywiania dzieci w szkołach.

Powody przyznawania pomocy społecznej w Gminie Stare Miasto w 2012 roku – zgodnie ze sprawozdaniem rocznym MPiPS – 03.

Lp.	Rodzaj sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie
1.	Ubóstwo	180	593
2.	Sieroctwo	6	11
3.	Bezdomność	1	1
4.	Ochrona macierzyństwa	50	269
5.	Bezrobocie	106	333
6.	Niepełnosprawność	66	215
7.	Długotrwała choroba	38	136
8.	Bezradność socjalna i ekonomiczna	51	226
	w tym:		
	- rodziny niepełne	30	105
	- rodziny wielodzietne	24	139
9.	Alkoholizm	16	62
10.	Narkomania	0	0
11.	Powrót z zakładu karnego	2	2

Powyższe liczby i zanotowane wskaźniki stanowią dla Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Starym Mieście płaszczyzny działań w zakresie form wsparcia.

Analiza SWOT Gminnego Programu Wspierania Rodziny.

Zalety

- Bieżące dokonywanie diagnozy potrzeb umożliwiające modyfikacje potrzeb, identyfikację celów i możliwość ich realizacji.
- Chętne do współpracy organizacje pozarządowe, posiadające potencjał ludzki i materialny.
- Wykształcona kadra pomocy społecznej (świadomość stałego dokształcania się osób działających na rzecz dzieci i rodziny).
- Dostępność usług specjalistycznych świadczonych dla ofiar przemocy w rodzinie w tym schronienia w Ośrodku Poradnictwa Rodzinnego i Interwencji Kryzysowej w Ślesinie finansowanym ze środków budżetu państwa.

Wady

- Niechęć osób do korzystania z poradnictwa specjalistycznego, tkwienie w uzależnieniu od pomocy społecznej.
- Brak aktywności klientów pomocy społecznej w zakresie organizacji grup samopomocowych.
- Bierna postawa rodziców wobec problemów występujących w rodzinie.
- Ograniczone środki finansowe na realizację założonych programów, konieczność pozyskiwania środków pozabudżetowych.

Szanse

- Nowe uregulowania prawne dotyczące rodziny (m.in. ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej).
- Możliwość stosowania działań zapobiegających wykluczeniu społecznemu osób i rodzin.

- Kierowanie pomocy do konkretnych adresatów.
- Racjonalne wykorzystanie środków finansowych.
- Udział asystenta rodziny (pomoc rodzinom przeżywającym trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych).

Zagrożenia

- Niewystarczające środki na realizację wdrażanych ustaw.
- Częste zmiany w systemie prawnym w szczególności w zakresie pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych.
- Niskie progi dochodowe uprawniające do świadczeń z systemu zabezpieczeń społecznych.
- Rozszerzenie zjawisk patologicznych (przemoc, narkomania, alkoholizm, uzależnienia).
- Uzależnienie rodzin od pomocy społecznej oraz zjawisko „dziedziczenia biedy”.

4. CEL GŁÓWNY:

Pomoc rodzinie znajdującej się w sytuacji kryzysowej

5. CELE SZCZEGÓŁOWE I DZIAŁANIA:

1. Wspieranie rodzin naturalnych poprzez oddziaływania interdyscyplinarne.

Działania:

- Poradnictwo specjalistyczne - rozpowszechnienie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym (współdziałanie z instytucjami działającymi na terenie gminy, np.: policja, oświata, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, parafie, organizacje pozarządowe np. TPD, OSP).
- Zwiększenie aktywności własnej w zakresie poprawy sytuacji trudnej.
- Zwiększenie dostępu do świadczeń pomocy społecznej.

2. Poprawa funkcjonowania rodziny zagrożonej dysfunkcją i rodziny dysfunkcyjnej.

Działania:

- Diagnozowanie problemów rodzin i dziecka.
- Monitorowanie sytuacji rodzin zwłaszcza niewydolnych w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, uzależnionych, stosujących przemoc.
- Tworzenie rejestru dzieci zagrożonych umieszczeniem w zastępczych formach opieki.
- Opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach przez zespół interdyscyplinarny.

Zespół Interdyscyplinarny jest zespołem, w skład którego wchodzi przedstawiciele różnych instytucji, w których kręgu zainteresowania znajduje się dziecko, jego problemy oraz jego naturalne środowisko wychowawcze, jakim jest rodzina. Wymiana doświadczeń, umiejętności i informacji stanowi prawdziwy potencjał, który ukierunkowany jest na problem dziecka i rodziny.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła funkcję tzw. asystenta rodziny. Na terenie Gminy Stare Miasto od lipca 2012 r. funkcjonuje stanowisko asystenta rodziny który realizuje zadania takie jak:

1. Opracowanie planu pracy z rodziną oraz prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z nią, w tym dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, a także sporządzanie na wniosek sądu opinii o rodzinie i jej członkach;
2. Udzielanie pomocy rodzinie w rozwiązywaniu problemów:
 - socjalnych (GOPS – pomoc finansowa, rzeczowa, praca socjalna, PCPR – współfinansowanie rodzin zastępczych, oświata – zasiłki szkolne, stypendia i inne),
 - psychologicznych (GOPS – asystent rodziny i organizacja porad i wsparcia psychologicznego),
 - opiekuńczo – wychowawczych (szkoła – pedagodzy szkolni, Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna i inne placówki opiekuńczo - wychowawcze).
3. Wspieranie aktywności społecznej rodzin oraz motywowanie do podnoszenia kwalifikacji zawodowych (programy podnoszące kwalifikacje zawodowe rodziców organizowane przez GOPS i inne podmioty).

4. Indywidualne poradnictwo dotyczące problemów wychowawczych oraz motywowanie do uczestnictwa w zajęciach grupowych dotyczących kształtowania prawidłowych wzorców wychowawczych (praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych GOPS, kierowanie dzieci do świetlic socjoterapeutycznych oraz inne formy wsparcia).

5. Wspieranie rozwoju dzieci poprzez motywowanie do udziału w zajęciach socjoterapeutycznych (praca socjalna prowadzona przez pracowników GOPS, kierowanie dzieci do świetlic socjoterapeutycznych i innych placówek o charakterze socjoterapeutycznym, praca terapeutyczna pedagogów szkolnych).

6. Interweniowanie w przypadku zagrożenia życia i zdrowia rodzin i dzieci (współpraca z policją i kuratorami sądowymi, Zespołem Interdyscyplinarnym i placówkami działającymi w zakresie ochrony życia i zdrowia).

7. Współpraca na rzecz poprawy sytuacji życiowej rodziny z jednostkami administracji rządowej (Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Wielkopolski Urząd Wojewódzki w Poznaniu) i samorządowej (PCPR, Urząd Gminy), organizacjami pozarządowymi oraz z innymi podmiotami których zadaniem jest działanie na rzecz dziecka i rodziny, a także Zespołem Interdyscyplinarnym.

Kierowanie asystenta do rodziny wymagającej wsparcia odbywa się przy udziale pracownika socjalnego, który po przeprowadzeniu rodzinnego wywiadu środowiskowego i diagnozy problemów występujących w rodzinie, wystosowuje wniosek do kierownika ośrodka pomocy społecznej o przydzielenie rodzinie asystenta rodziny.

6. PARTNERZY

Realizatorem programu jest GOPS Stare Miasto w partnerstwie z jednostkami organizacyjnymi i innymi instytucjami, które w swoich zadaniach statutowych mają pomoc i wspieranie dziecka i rodziny.

- Urząd Gminy w Starym Mieście,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starym Mieście,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Koninie,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w Starym Mieście,

- Sąd Rejonowy w Koninie wraz z kuratorami zawodowymi i społecznymi,
- Oświata (szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły średnie),
- Placówki służby zdrowia,
- Policja,
- Organizacje pozarządowe.

7. FINANSOWANIE

Finansowanie Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2013-2015 odbywać się będzie w ramach środków budżetu Gminy Stare Miasto, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskiwanych z innych źródeł.

8. MONITORING

Monitoring programu będzie polegał na zbieraniu danych dotyczących zadań w ramach programu od podmiotów zaangażowanych w realizację, przez koordynatora projektu: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Starym Mieście, w celu oceny czy program osiąga założone cele.

Metody oceny efektywności Gminnego Programu Wspierania Rodziny:

- ocena za pomocą rozmów, obserwacji i wizytacji,
- analiza sprawozdań i raportów,
- analiza wskaźnika uczestnictwa w poszczególnych formach systemu pomocy dziecku i rodzinie,
- monitorowanie środowiska,
- ilość interwencji kryzysowych.

9. EWALUACJA – OCENA PROGRAMU

Przedmiotem okresowej (corocznej) oceny programu będzie skuteczność podejmowanych działań:

- czy program stwarza możliwość rodzinom rozwiązania ich trudnej sytuacji życiowej,
- czy zagwarantowane są wystarczające środki na realizację programu,
- które metody pracy dały oczekiwane rezultaty, a które należy zmienić.